

Několik poznámek ke sporu o privilegium cleri quoad forum criminale v říši římské.¹⁾

Napsal professor J. U. Dr. *Kamil Henner*.

Podnes jest sporno, zda-li a jakou měrou křesťanští duchovní měli výsadu zvláštního soudu ve věcech obecně trestních za trvání říše římské; sporna jest nauka o dosahu privilegia cleri co do forum criminale čili quoad causas criminales. Projevují se i dnes názory nejrozumnější, tlumočené romanisty, kanonisty i církevními dějepisci; jedni úplně uznávají řečené privilegium, druzí je zcela vylučují, jiní jdou jakousi střední cestou, ale není souhlasu v jednotlivostech. Dnes jest otázka tato ryze vědecká, má pouze historický význam.

¹⁾ Pomůcky. Joannes Daniel *Ritter*, Codex Theodosianus cum perpetuis commentariis *Jacobi Gothofredi*, Lipsiae VI/1, 1743; VI/2 (1745) má konstituce *Sirmondovy* na konci v Appendixu codicis Theodosiani. O *Sirmondových* konstitucích sluší srovn. *Krüger*, Geschichte der Quellen und Literatur des Römischen Rechts, 2. vyd. 1912, str. 333 nsl. — *Mansi*, Sacr. conciliorum nova et amplissima collectio. Florentiae 1759 nsl. — *Bruns*, Canones apostolorum et conciliorum saeculorum IV., V., VI., VII.; v Berlíně, 2 svazky 1839. *Haenel*, Codices Gregorianus, Hermogenianus, Theodosianus v Bonnu 1842. *Haenel*, Novellae Constitutiones imperatorum Theodosii II., Valentiniani III. etc. — XVIII Constitutiones, quas Jacobus Sirmondus divulgavit. Bonn 1844. — *Haenel*, Lex Romana Visigothorum. Lipsiae, 1849. — *Haenel*, Corpus legum ab imperatoribus Romanis ante Justinianum latarum, quae extra constitutionum codices supersunt. Lipsiae, 1857. — *Geib*, Geschichte des römischen Kriminalprozesses bis zum Tode Justinians. Leipzig 1842; str. 498 nsl. — *Molitor*, Über kanonisches Gerichtsverfahren gegen Kleriker. Mainz, 1856, str. 26 nsl. — *Zachariae a Lingenthal*, Jus graeco-romanum. Pars III. Novellae Constitutiones imperatorum post Justinianum. Lipsiae 1857. — *Von Bethmann-Hollweg*, Der römische Civilprozeß. 3. Band. (Bonn, 1866), str. 112 nsl. — *Feszler*, Der kanonische Prozeß . . in der vorjustinianischen Periode. Wien, 1860. — *Maassen*, Geschichte der Quellen und der Literatur des kanonischen Rechts I. Gratz, 1870. — *Hefele*, Konziliengeschichte, 2. vydání, Freiburg i. Br., 1873 nsl. — *Loening*, Geschichte des deutschen Kirchenrechts I., Strassburg, 1878. — *Nissl*, Der Gerichtsstand des Klerus im fränkischen Reich, Innsbruck, 1886, str. 104 nsl. — *Hinschius*, System des kath. Kirchenrechts, IV., Berlin, 1888. — *Mommsen*, Römisches Strafrecht. Leipzig, 1899. — *Pfannmüller*, Die kirchliche Gesetzgebung Justinians. Berlin 1902. — *Milaš-Pessić*, Das Kirchenrecht der

Beze sporu jest, že nutno různiti v soudnictví, nakolik běží o duchovní, „tria causarum genera“: causae pecuniariae sive civiles, causae ecclesiasticae a pak causae delictorum communium.

Netřeba zde mluvíti o causae civiles, které nemají přímé spojitosti se soudnictvím trestním — nepřihlížíme-li ke causae privatam iniuriam continentes — ani nesouvisí se soudnictvím disciplinárním.

Pro causae* ecclesiasticae užívá se dle jich povahy různých výrazů: causae ecclesiastici alicuius ordinis; causae in quibus de religione agitur, causae fidei, causae morum; delicta (crimina) ecclesiastica, delicta (crimina) ecclesiasticorum propria, τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἐγκλήματα, ἀμαρτήματα. Jimi vyrozumívají se všechny věci contra disciplinam ecclesiasticam et ordinem, tedy věci disciplinární v širším smyslu; případné tresty byly skoro vždy duchovní.

Delicta (crimina) communia jsou πολιτικὰ ἐγκλήματα, přečiny obecně trestní čili jak praví I. 1 Codicis Theodosiani, De Religione (16, 11): „causae, quae ad ordinarios cognitores vel ad usum publici iuris pertinent“.²⁾

Dějiny nás neklamně poučují o tom, že církev křesťanská si vytvořila sama řízení disciplinární. Když církev tato byla římskými císaři přivtělena k římskému státnímu organismu, bylo

morgenländischen Kirche, Mostar, 1905, 2. vydání německé. — *Mommensen-Meyer*, Theodosiani libri XVI cum constitutionibus Sirmondianis et leges novellae ad Theodosianum pertinentes. Berolini I/1, 2; II. 1905. — *Ott* v Österr. Staatswörterbuch, 2. vyd., 3. svazek, Vídeň, 1907, str. 40, 41. (Článek „Kirchliche Gerichtsbarkeit“ vyšel též jako separát 1906.) — *Heyrovský*, Dějiny a system soukromého práva římského. 4. vydání. Praha, 1910, str. 75 nsl. — *Kipp* v *Paulyově* Real-Encyklopädie der klassischen Altertumswissenschaft. Neue Bearbeitung. Herausgegeben von *Wissowa* und *Kroll*. 13. Halbband. Stuttgart 1910; článek „Forum“, str. 62. — *Max Convat (Cohn)*, Westgotischer und katholische Auszüge des sechzehnten Buches des Theodosianus v Zeitschrift der *Savigny-Stiftung*, Kanonistische Abteilung I. (1911), str. 67 nsl. nesouvisí sice přímo s našimi poznámkami, vysvětluje však, jak některá místa z kodexu Theodosiova, uvedená v našem pojednání, přešla do výtahů z kodexu řečeného. — *Alivisatos*, Die kirchliche Gesetzgebung des Kaisers Justinian I., Berlin, 1913 (v *Bonwetschových* a *Seebergových* Neue Studien zur Geschichte der Theologie und der Kirche, 17. Stück).

²⁾ *Gothofredus-Ritter* l. c., VI, 1, str. 58, 59. *Feszler* l. c., str. 57 nsl., 58 pozn. 3. *Loening* l. c. 284 nsl.

současně uznáno i soudnictví disciplinární proti duchovním. Není sporu v literatuře o této skutečnosti.³⁾

Rovněž se uznává beze sporu, že církevní zákonodární činitelové tehdejší doby mohli blíže upravovati soudnictví řečené, i že zákonodárství státní podporovalo církve na této cestě.

Spor jest však o to, zda-li některé státní zákony mluvící o soudnictví trestním měly na mysli pouze disciplinární soudnictví proti duchovním nebo zda-li snad se vztahují na vykonávání církevního soudnictví oproti duchovním ve věcech obecně trestních.

V tomto směru sluší hlavně poukázati k zásadě, že dle tehdejšího státního práva římského jen stát mohl přenechati církvi soudnictví ve věcech obecně trestních. Nikdo nebude pochybovati o tom, že církve v dobách svého neuznání se strany římského státu nemohla vytvořiti, nemohla uplatniti samostatné soudnictví oproti duchovním ve věcech řečených a to tak, aby o nich rozhodovala sama s vyloučením soudů státních; případné obecné provinění duchovních mohlo také církvi býti trestáno, ovšem jen s hlediska disciplinárního přestupku, čímž však soudnictví státní nebylo nikterakž vyloučeno. Nemáme římského zákona, který by uznával právo církve, aby vymezila státní soudnictví trestní, a to ani ne z dob po státním uznání církve.

Shledáváme-li v ustanoveních tehdejších církevních sborů výroky o výlučnosti církevního trestního soudnictví proti duchovním, musíme míti za to, že tu běželo pouze o disciplinární řízení, že tu však nešlo o soudnictví ve věcech obecně trestních. Máme řadu takových usnesení sborových, k nimž poukázali na př. *Feszler* ⁴⁾ *Loening* ⁵⁾ a *Hinschius* ;⁶⁾ sbory vyhrožují trestem oněm duchovním, kteří by se uchýlovali k soudu státnímu opomenouce soudu duchovního, ať běží o věci civilní ať o věci disciplinárně

³⁾ V ten rozum sluší také vykládati Gratianův c. 41 C. XI qu. 1 (Řehoř I. císaři Mauriciovi r. 595), kde ve výroku Konstantinově: „Ite, et inter vos causas vestras disponite“, causae vestrae (accusationes contra episcopos) mohou znamenati pouze věci disciplinární. Sporná výsada svědčící biskupům byla vydána teprve r. 355 za Konstantia; poukaz na výsady kněží pohanských tomu výkladu stejně nasvědčuje, neboť jen přečiny stavovské byly vyňaty z pravidelné jurisdikce soudní; cf. *Geib*, l. c., str. 496 nsl.

⁴⁾ L. c. passim.

⁵⁾ L. c. str. 300.

⁶⁾ L. c. str. 789, pozn. 9.

trestní. Jelikož jmenovaní spisovatelé nepodávají příslušných textů buď vůbec ne nebo ne souvisle, učiníme to zde my, neboť běží o důležitou věc, jež nemůže postrádati patřičného podkladu. Ustanovení řečená jsou hlavně tato:

1. Kanon 12. (ne 16.) sboru antiochejského z r. 341:⁷⁾ „Si quis a proprio episcopo depositus presbyter vel diaconus vel episcopus a synodo ausus fuerit imperatoris auribus molestiam exhibere, cum oporteat ad maiorem synodum converti, et ius, quod se habere putat, ad plures episcopos referre, eorumque examinationem et iudicium suscipere: qui itaque his contemptis imperatori molestus fuerit, is nulla venia dignus, neque sui defendendi locum habeat, nec restitutionis futurae spem expectet.“

2. Kanon 6. (ne 9.) in fine sboru konstantinopolského z r. 382 (ne 381):⁸⁾ „Si quis autem iis quae, ut prius declaratum est, decreta fuerunt, contemptis, ausus fuerit vel imperatoris aures molestia afficere, vel saecularium principum iudicia vel universalem synodum perturbare, neglectis dioecesis episcopis; eum nullo modo esse ad accusationem admittendum, ut qui canonibus iniuriam fecerit et ecclesiasticum ordinem everterit.“ (Před tím se mluví o žalobách na biskupy ve věcech církevních.)

3. Kanon 7. (ne 9.) (druhého) sboru karthaginského z r. 387 nebo spíše 390:⁹⁾ „Felix episcopus Selemselitanus dixit: Illud autem vestrae suggero sanctitati, ut si qui pro facinoribus suis de ecclesia pelluntur, et ausi fuerint ad comitatum pergere, *aut ad iudicia publica prosilire*, aut forsitan ecclesiae catholicae limina conturbare (attentare), si episcopus vel clericus cuiuslibet plebis eos sine consensu (sui episcopi) susceperit, de his quid censetis? Epigonius episcopus Bullensium regionum (Regiorum) dixit: Si quis episcopus communionem tenens catholicam huiusmodi homines vanis blandimentis incedentes temere susceperit, sciat cum his se rectissime (reiectionis) esse depravatum vel damnatum (transiens sortem eorum). Genedius (Genethlius) episcopus dixit: Ergo recte suggerunt fratres et coepiscopi, ut qui merito facinorum

⁷⁾ *Mansi*, l. c. II, str. 1314; *Brunns*, l. c. I, str. 83, 84; *Hefele*, l. c. I., str. 517.

⁸⁾ *Mansi*, l. c. III, str. 563; *Hefele*, l. c. II, str. 12 nsl., 25 nsl.

⁹⁾ *Mansi*, l. c. III, str. 694; *Brunns*, l. c. I, str. 119, 120. *Maassen*, l. c. str. 152 nsl.; *Hefele* II, str. 49.

suorum ab ecclesia pulsi sunt, si ab aliquo episcopo aut presbytero vel clerico fuerint in communionem suscepti, refugientes sui episcopi regulare iudicium, etiam ipse pari cum eisdem crimine teneatur obnoxius. Ab universis episcopis dictum est: Omnibus placet.“

Poslední ustanovení se opakuje v kan. 9. Codexu canonum ecclesiae Africanae z r. 419.¹⁰⁾

4. Kanon 9. sboru konaného v Hippo r. 393, známý z „Breviaria canonum Hipponensium“ v 2. serii pod pozdějším titulem „Incipit brevis statutorum“.¹¹⁾ Breviarium řečené bylo přijato na 3. sboru karthaginském z r. 397; odtud řečený kanon 9. se cituje také jako kanon 9. (třetího) sboru karthaginského¹²⁾ a jest podkladem kan. 15. Codexu canonum ecclesiae Africanae z r. 419¹³⁾ a Gratianova c. 43 C. II qu. I.¹⁴⁾

Kanon 9. pak zní:

„Item placuit, ut quisquis episcoporum, presbyterorum et diaconorum seu clericorum, cum in ecclesia ei crimen fuerit intentatum (intentum) vel civilis causa fuerit commota, si relicto ecclesiastico iudicio publicis iudiciis purgare voluerit, etiam si pro ipso fuerit prolata sententia, locum suum amittat, et hoc in criminali iudicio; in civili vero perdat quod evicit, si locum suum obtinere voluerit. Cui enim ad eligendos iudices undique patet auctoritas, ipse se indignum fraterno consortio iudicat, qui de universa ecclesia male sentiendo de iudicio seculari poscit auxilium, cum privatorum christianorum causas apostolus ad ecclesiam deferri atque ibi determinari praecipiat.“

5. Kanon 104. Codicis canonum ecclesiae Africanae r. 419:¹⁵⁾

„Placuit, ut quicumque ab imperatore cognitionem iudiciorum publicorum petierit, honore proprio privetur; si autem episcopale iudicium ab imperatore postularit, nihil ei obsit.“ Kanon tento jest totožný s kan. 10. (jedenáctého) sboru karthaginského z r. 407 resp. s kanonem 19. concilii Milevitani (r. 402) v „Hispaně“.¹⁶⁾

¹⁰⁾ *Mansi*, l. c. III, 714; *Bruns*, l. c. I, str. 161.

¹¹⁾ *Bruns*, l. c. I, str. 137.

¹²⁾ *Mansi*, l. c. III, str. 882; *Bruns*, l. c. I, str. 124; *Maassen*, l. c. str. 153, 154 nsl.

¹³⁾ *Mansi*, l. c. III, str. 718; *Bruns*, l. c. I, str. 162.

¹⁴⁾ *Hefele*, l. c. II, str. 54 nsl., 66 nsl.

¹⁵⁾ *Mansi*, l. c. III, str. 807; *Bruns*, l. c. I, str. 186.

¹⁶⁾ *Maassen*, l. c., str. 164 nsl.; *Hefele*, l. c. II, str. 101.

6. Kanon 31. (druhého) sboru konaného v Arles nejistého data, nejdříve r. 443:¹⁷⁾

„Si quis clericorum *religionis negotia vel spirituales causas ecclesiae* ad saecularia patrocinia, relicta synodo, transire praesumpserit, excommunicatione omnium ac detestatione dignus habeatur. Simili modo si causa inter clericos orta fuerit, ne invito episcopo ad saeculares iudices deferatur, sed episcoporum iudicio terminetur.

7. Kanon 1. sboru konaného v Angers (concilium Andegavense) z r. 453:¹⁸⁾

„Primum ut contra episcopale iudicium clericis non liceat prosilire, neque, inconsultis sacerdotibus suis saecularia iudicia expetere . . .“

8. Kanon 9. concilii Venetici, sboru konaného ve Vannes v Bretonsku r. 465:¹⁹⁾

„Clericis, nisi ex permissu episcoporum suorum, saecularia iudicia adire non liceat. Sed si quis fortasse episcopi sui iudicium coeperit habere suspectum, aut ipsi de proprietate aliqua adversus ipsum episcopum fuerit nata contentio, aliorum episcoporum audientiam, non saecularium potestatum debet ambire. Aliter a communione habeatur alienus.“

Srovnávající ustanovení sborová tuto uvedená, můžeme vytknouti toto: Nepřehlízíme ovšem, že řečená usnesení pocházejí z různých dob a z různých zemí, což však právě nasvědčuje tomu, že obsah jejich byl obecným přesvědčením církevním v 4. a 5. století. Pro náš účel jest bezpředmětný způsob duchovního trestu, stanoveného na opomíjení soudu duchovního a na obracení se na soud světský. Dle tehdejšího právního stavu mluví se pravidelně současně o opomíjení soudů církevních ve věcech civilních a disciplinárně trestních. Že při trestních věcech se myslilo jen na přečiny disciplinární, jest patrno hlavně z úchvaly sboru arleského, uvedeného shora pod číslem 6., který celým svým zněním

¹⁷⁾ *Mansi*, I. c. VII, str. 882; *Bruns*, I. c. II, str. 134; *Maassen*, I. c. str. 194 nsl. *Hefele*, I. c. II, str. 298 nsl.

¹⁸⁾ *Mansi*, I. c. VII, str. 900; *Bruns*, I. c. II, str. 137; *Maassen*, I. c. str. 200; *Hefele*, I. c. II, 582.

¹⁹⁾ *Mansi*, I. c. VII, str. 954; *Bruns*, I. c. II, str. 144; *Maassen*, I. c. str. 201; *Hefele*, I. c. II, str. 594.

přiléhá k ostatním usnesením sborovým. Spojení věcí civilních s věcmi disciplinárními jest na snadě, ježto církevní soudy v obou směrech byly příslušny. Vyhledávání pomoci světské ve věcech civilních pocíťováno církví jako opovrhování jí samou, neboť nařízenými císařskými zvláštní její samostatná jurisdikce umožněna byla. Utíkání se k soudům státním ve věcech disciplinárních, ať v instanci první, ať v instanci vyšší, těžce bylo neseno proto, že se přenášelo na soudy tyto, co jim povahou věcí nepřislušelo, že tím se podporoval postup, který v očích církve byl zlořádem; moderně bychom řekli, že státu se usnadňovalo vměšování se do vnitřních poměrů církevních, leda že povolení takového postupu výjimečně bylo dáno církevními činiteli samými. Odtud vysvětlitelna církevní přísnost proti duchovním podporujícím zasahování státní moci do věcí církevních, a to tím více, že při tehdejších poměru mezi státem a církví vliv státu byl velice značný. Utíkání se k státním soudům nebo k císaři jest ostatně pochopitelné, uvážíme-li, jak tehdejší doby vyplněny byly nejrůznějšími spory končícími často odsouzením duchovních, kteří pak mnohdy hledali proti němu útočiště u státu.²⁰⁾

Sborům shora uvedeným neběželo tedy o rozšíření církevní příslušnosti na přečiny obecně trestní, nýbrž šlo o uhájení samostatnosti církevní ve věcech civilních a disciplinárních.

Povšimnutí zasluhuje též okolnost, že nelze vyvozovati žádných přesných výsledků z užívání slova „*crimen*“ ve výrocích sborových. Ani římské právo trestní nemá pevného názvosloví: „*Das römische Strafrecht hat von Haus aus kein allgemeines Wort weder für das Verbrechen, noch für die Strafe; für diese aber stellt in früherer Zeit sich poena ein, für jenes in späterer crimen und delictum.*“²¹⁾ Podobně věc se má v ranním trestním právu církevním; od „*peccatum*“ různí se „*delictum*“ nebo „*crimen*“.²²⁾

Ostatně nesmí se zapomenouti, že v dobách, o které běží, nebyl ještě žádný propracovaný systém disciplinárních přečinů;²³⁾ odtud vysvětlitelný dnešní spor o to, běželo-li o přečin disciplinární neb o přečin obecně trestní a to tím více, anať při jednotě

²⁰⁾ *Loening*, l. c. str. 403 nsl.; *Hinschius*, l. c., str. 764 nsl., 788 nsl.

²¹⁾ *Mommsen*, *Strafrecht* str. 9 nsl., 15.

²²⁾ *Hinschius*, l. c. str. 744, též 831.

²³⁾ *Hinschius*, l. c. str. 754.

mezi státem a církví znenáhla se vyvinula zásada, že některé přečiny, povahou svou vlastně církevní, byly prohlášeny státem také za zločiny státní (l. 40, 63 Cod. Theod. 16, 5).²⁴⁾ V těchto případech dvojího potrestání jest soudnictví státní a církevní souběžné až do upravení Justiniánova.²⁵⁾

Zní-li *summarius* (rubrica) Gratianova c. 43 C. 11 qu. 1 vzhledem ke kanonu 9. třetího sboru karthaginského: „Clericus apud civilem iudicem iudicari non debet“, jest to jen svědectvím, jak *Gratian* přihlížel k řečenému ustanovení sborovému, což ovšem není rozhodující pro doby dřívější.²⁶⁾

Budiž také vytčeno, že sbor chalcedonský z r. 451 v kan. 9.²⁷⁾ vůbec nemluví o privilegovaném soudu ve věcech (církevně) trestních.

Ovšem svědčí c. 6 C. XXI qu. 5 (papež Řehoř I. r. 594 císařovně Konstantině, choti císaře Mauricia), uznané zásadě, že *causae episcoporum* (ovšem ne přečiny obecně trestní) mají býti rozhodnuty cestou církevních instancí, nikoli mocí státní²⁸⁾

Nyní chceme přihlédnouti k oněm státním ustanovením, která zavdala příčinu ke sporům co do výkladu v rozsahu shora naznačeném. Sem patří:

1. L. 12 Cod. Theodos. De *Episcopis* (16, 2): „Mansuetudinis nostrae lege prohibemus in iudiciis episcopos accusari, ne, dum ad futura ipsorum beneficio impunitas aestimatur, libera sit ad arguendos eos animis furialibus copia. Si quid est igitur querellarum, quod quispiam defert, apud alios potissimum episcopos convenit explorari, ut opportuna atque commoda cunctorum quaestionibus audientia commoedetur“ (zákon Konstantia²⁹⁾ a Konstance z r. 355).

Především nelze přisvědčiti názoru *Loeningovu*,³⁰⁾ že zákon tento platil jen do doby císaře Juliana, který zrušil všechna privi-

²⁴⁾ *Hinschius*, l. c. str. 790 nsl.

²⁵⁾ *Mommsen*, Strafrecht, str. 295.

²⁶⁾ *Friedberg*, Corpus iuris canonici I, str. 639, 640, pozn. 486 má udáno, odkud Gratian čerpal tento kanon.

²⁷⁾ *Bruns*, l. c. I, str. 28 = c. 46 C. XI qu. 1 u Gratiana.

²⁸⁾ *Ott*, l. c. str. 41.

²⁹⁾ Ne Konstantina, jak omylem udáno u *Hinschia*, l. c. str. 794. — Srovn. sluší též *Haenel*, Lex Romana Visigothorum, str. 246, 247 sub 2.

³⁰⁾ L. c. str. 307.

legia duchovních; tomu se přiči skutečnost, že zákon Konstantiův byl přijat do kodexu Theodosiova z r. 438.³¹⁾ Tato skutečnost vylučuje také podobnou námitku *Gothofredovu*,³²⁾ že zákon by byl jen dočasně platil (epistola temporaria seu horum temporum ratione illigata) nebo námitku, že byl vydán subdole, lstivě, schytrale: ut hac ipsa via Athanasiani opprimerentur. Ať byl zákon vydán z příčiny jakékoliv, on přešel do zákonníka, a s tím musí se počítati. Do jisté míry správným se nám jeví býti třetí názor *Gothofredův*,³³⁾ že zákon vztahoval se pouze *ad causas ecclesiasticas et religionis tantum negotium*, pokud totiž synoda mohla odsouditi biskupa samostatně. K tomuto názoru částečně se kloní též *Feszler*,³⁴⁾ an poukazuje k zákonu císaře Valentiana I., který jest nám znám z dopisu Ambrosiova z r. 386 svédčícího císaři Valentinianu II.:³⁵⁾ „... in causa fidei vel ecclesiastici alicuius ordinis eum iudicare debere, qui nec munere impar sit nec iure dissimilis; haec enim verba rescripti sunt, hoc est, sacerdotes de sacerdotibus voluit iudicare. Quin etiam si alias (quoque) argueretur episcopus et morum esset examinanda causa, etiam haec voluit ad episcopale iudicium pertinere“. Názor,³⁶⁾ že by Konstantiův zákon byl vyňal biskupy vůbec z příslušnosti soudů světských ve věcech obecně trestních, vyvrací se usnesením synody r. 403 konané na statku u Chalcedonu ležícím a nazvaném „ad quercum“, „ἐπὶ δρυῶν“, kde zřejmě bylo vysloveno, že sbor není oprávněn souditi o uražení veličenstva, z něhož byl obviněn Chrysostomus, biskup konstantinopolský, neboť v příčině této nastala příslušnost soudu státního: „Iubebit igitur pietas vestra (císař) eum vel invitum eiici et poenas laesae maiestatis dare, quandoquidem in haec inquirere nobis non licet.“³⁷⁾

Dle našeho názoru podal *Hinschius* správný výklad,³⁸⁾ jehož

³¹⁾ *Hinschius*, l. c. str. 794, pozn. 6.

³²⁾ *Gothofredus-Ritter* l. c. VI, 1, str. 42.

³³⁾ Tamže, str. 42, 43.

³⁴⁾ L. c. str. 90, 91.

³⁵⁾ *Loening*, l. c. str. 285, pozn. 2; *Mommsen*, Strafrecht str. 293, pozn. 2.

³⁶⁾ *Feszler*, l. c. str. 91; *Ott*, l. c. str. 41; *Kipp*, l. c. str. 62.

³⁷⁾ *Mansi*, l. c. III, str. 1151; *Feszler*, l. c. str. 60, 61; *Hefele*, l. c. II, str. 89, 95 nsl.; *Loening*, l. c. str. 307, 308; *Nissl*, l. c. str. 105 nsl.; *Hinschius*, l. c. str. 794, pozn. 7; *Mommsen*, Strafrecht, str. 294, pozn. 2.

³⁸⁾ L. c. str. 794, 795.

trestí zní: Biskupové směli býti žalováni pro kterýkoli zločin církevní nebo světský pouze před synodou, která oprávněna byla odsouditi biskupa pro církevní zločin, ale která musila postoupiti věc státním soudům za účelem případného odsouzení pro zločin obecně trestní. Dobře poukazuje *Hinschius* k tomu, že zákon Konstantiův svědčící biskupům byl vzorem pro úpravu příslušnosti soudů státních a církevních, jak ji pak provedl Justinian v příčině duchovních (Nov. 123, c. XXI. § 1.).

Ale směrodatné pro výklad řečený jest cap. VIII. Nov. 123, které sice se uvádí *Hinschiem*,³⁹⁾ ale po našem soudě se nedoceňuje. Zmíněné cap. VIII. zní: „Sed neque pro qualibet pecuniaria vel criminali causa episcopum ad iudicem civilem aut militare invitum producere vel exhibere *citra imperialem iussionem* (δίχα βασιλικῆς κελεύσεως) permittimus, sed iudicem, qui tale aliquid sive ex scripto sive ex non scripto praesumpserit imperare, post cinguli privationem viginti librorum auri poenam persolvere iubemus ecclesiae cuius episcopus produci aut exhiberi iussus est; executores similiter post cinguli privationem et verberibus subdendum et in exilium deportandum“. Justinian zapověděl tedy všem civilním a vojenským soudům předvolati biskupa ve věcech majetkových a trestních *bez císařského schválení*; císař si výlučně vyhradil rozhodnutí o tom, zda-li biskup smí býti souzen před soudem světským. Kdyby zákon Konstantiův znamenal výsadu pro biskupy, že mají i v přečinech obecně trestních výlučný soud před synodou, pak by ustanovení Justinianovo se jevilo býti pro církev reformatio in peius, ono by bylo obmezením dřívějšího privilegia, což nikterakž se nesrovnává s duchem Justinianových předpisů, které naopak jsou ovládány snahou, zlepšiti postavení kleru oproti dřívějšímu stavu.⁴⁰⁾ Z toho by tudíž plynulo, že zákon Konstantiův obsahoval menší výsadu po rozumu shora vytknutém; dle tohoto zákona mohli státní soudové předvolati a souditi biskupa, byla-li jim věc postoupena synodou církevní; dle Justiniana potřebovali soudové k tomu císařského schválení.

2. L. 23 Cod. Theodos. De Episcopis (16, 2): „Qui mos est causarum civilium, idem in negotiis ecclesiasticis obtinendus est:

³⁹⁾ L. c. str. 796 a tamže poznámka 7.

⁴⁰⁾ *Alivisatos*, l. c. 5 nsl., 50 nsl., 113 nsl.

ut, si qua sunt ex quibusdam dissensionibus levibusque delictis *ad religionis observantiam pertinentia, locis suis et a suae dioeceseos synodis audiantur*: exceptis, quae actio criminalis ab ordinariis extraordinariisque iudicibus aut illustribus potestatibus audienda constituit“ (zákon císařů Valense, Gratiana a Valentiniana z r. 376). Zákon tento má na mysli věci disciplinární; což patrně z vytknutí actionis criminalis, která se vznáší na státní soudce.

„Levia delicta“ nemohou znamenati lehčí přečiny jinak obecně trestné, poněvadž se předpokládá, že běží o negotium *ad religionis observantiam pertinens*, které zásadně nepřislušelo před soud státní, nýbrž před soud církevní, tedy že běží o věc nestíhanou trestem světským.⁴¹⁾ Podobné stanovisko má cap. I. Nov. Justin. 83.

Zákon zmíněný neustanovuje ničehož nového v otázce věcné příslušnosti, nýbrž upravuje *místní* příslušnost; důraz sluší klásti na slova: „*locis suis et a suae dioeceseos synodis audiantur*“, s čímž lze srovnati l. 29 Cod. Just. De episcopali audientia I., 4: „apud episcopum civitatis, in qua clericus commoratur“⁴²⁾

Že ničehož změněno nebylo na věcné příslušnosti, vyplývá i z konstituce císařů Valentiniana, Theodosia a Arcadia asi z r. 384 (3. konstituce Sirmondova: ⁴³⁾ „Non licere clericos *in causis ecclesiasticis* ad publicum pertrahere iudicium“, obvyklé summarium, odpovídající textu konstituce.⁴⁴⁾

Totéž stanovisko zaujímá zákon Arcadia a Honoria (l. 1 Cod. Theodos. De Religione 16, 11) z r. 399: „Quotiens de religione agitur, episcopus convenit agitare; ceteras vero causas, quae ad ordinarios cognitores vel ad usum publici iuris pertinent, legibus oportet audiri.“⁴⁵⁾ Tutéž věcnou příslušnost uznává l. 29 § 4 (II)

⁴¹⁾ Gothofredus-Ritter, l. c. VI, 1, str. 334; Haenel, Lex Romana Visig., str. 246, 247 sub 3; Loening, l. c., str. 305, pozn. 3; Hinschius, l. c., str. 789, pozn. 6.

⁴²⁾ Feszler, l. c. str. 91 nsl.

⁴³⁾ Gothofredus-Ritter, l. c. VI, 2, Appendix codicis Theodosiani, str. VI; Haenel, Novellae Constitutiones, str. 451 nsl.; Mommsen-Meyer, l. c. I, 2, str. 909, 910.

⁴⁴⁾ Feszler, l. c. str. 93 nsl.; Mommsen, Strafrecht, str. 294, pozn. 2., 295, pozn. 1.

⁴⁵⁾ Haenel, Lex Rom. Visig. str. 252, 253 sub 1.; Feszler, l. c. str. 94, 95; Mommsen, Strafrecht, str. 294, pozn. 2.

Cod. Just. De episcopali audientia (I, 4): „Accusationes autem, si res ad ecclesiasticum statum pertinet, necessario apud solos religiosissimos episcopos vel metropolitans vel apud sanctas synodos vel religiosissimos patriarchas fieri iubemus“ . . .

3. L. 41 Cod. Theodos., De Episcopis (16., 2). Ustanovení toto vzniklo ze zákona císařů Honoria a Theodosia z r. 412, jenž celým obsahem se nalézá v 15. konstituci Sirmondově.⁴⁶⁾ Dobře poukázal *Mommsen*⁴⁷⁾ k tomuto zákonu takto: „die ungeschickte Epitomierung in dem Gesetzbuch hat zu dem Mißverständnis geführt, daß durch diesen Erlaß die Strafsachen gegen Geistliche den staatlichen Gerichten entzogen worden seien.“

Aby bylo patrné, jak zněl původní text a jak zní místo v zákonníku, uvádíme zde základní znění, kdežto l. 41 cit. jest vyznačena jiným písmem (slova vytčená v závorkách nebyla v původním textu, vyskytují se však v zákonníku): „Non cassum veterum prudentia constituit, quod adpetitam innocentiam solaretur et purgatis repperit ultionem, ne libera calumniantis intentio insontes adfligeret. Terret quidem reum proposita poena criminibus et facit accusatorem vindictae contemplatione cautiorem, ne quisquam solis aliquando inimicitiarum stimulis incitatus ingerat non probanda iudicibus. Quae fori aequitas, responsis veterum et legum nostrarum aeternitate solidata, cunctis est delata personis, debet clericis nunc prodesse, quos (*clericos*) *non nisi apud episcopos convenit accusari*. Quibus nihil convenit habere commune, ne cultus venerabilis sacerdos et Christianae legi dicatus minister, quibus intuitu religionis maior quam ceteris talibus reverentia deferenda est, securo calumniantis arbitrio cuiuslibet criminis nondum probata obiectione maculetur et talibus personis, quibus dignum est detulisse pro merito, peccatum iniuria fieri et sine ultione inlicite patiamur. Quapropter placitura omnibus legis aeternitate sancimus, ut, (*igitur*) *si episcopus vel presbyter, diaconus et quicumque inferioris loci Christianae legis minister apud episcopos, si quidem alibi non oportet, a qualibet persona fuerint accusati, sive ille sublimis vir honoris sive cuiuslibet (ullius) alterius dignitatis, qui hoc genus miserandae (laudabilis) intentionis arripiat (arripiet)* ut homo peccatis aliquibus vel criminibus pollutus mentiendo pro-

⁴⁶⁾ *Mommsen-Meyer*, l. c. I, 2 str. 919, 920.

⁴⁷⁾ *Mommsen*, Strafrecht, str. 292, pozn. 4.

batis obsequio vel locum tenentibus sacerdotii vel divinis servientibus mysteriis delationem ingerat, *noverit docenda probationibus, monstranda documentis se debere deferre (inferre)*. In quo si est culpa, minister religionis vitae suae pollutione removendus sacris non potest interesse secretis. At si huius est vesaniae, quae nullis fulta, probationibus composita criminatione talium virorum adpetisse propositum videatur aut, *si quis igitur (ergo) circa huiusmodi personas non probanda detulerit, auctoritate huius sanctionis intellegat se iacturae famae propriae subiaceret, ut damno pudoris, existimationis dispendio discat sibi alienae verecundiae impune insidiari saltem de cetero non licere. Nam sicut episcopos presbyteros diaconos ceterosque, si his obiecta conprobari potuerint, maculatos ab ecclesia venerabili aequum est removeri, ut contempti post haec et miserae humilitatis inclinati, despectu, iniuriarum non habeant actionem, ita similis videri debet iustitiae, quod adpetitae innocentiae moderatam deferri iussimus ultionem. Ideoque huiusmodi dumtaxat causas episcopi sub testificatione multorum actis audire debent.*“

Obsah této konstituce *Sirmondovy* býval shrnut tímto krátkým summariem: „Eos infamiae notam subire, qui obiecta clericis crimina probare non possunt.“⁴⁸⁾ Z celého znění textu původního i zákonného jest patrno, že neběželo o to, aby stanovená byla nějaká nová příslušnost soudů biskupských, nýbrž aby přítrž učiněná byla utrhačnému obviňování duchovenstva. Pročež právem vytýká *Mommsen*:⁴⁹⁾ „Aber zu Grunde liegt diesem (geistlichen) Verfahren doch der staatliche Accusationsprozeß, wie denn auch ein Erlaß des Kaisers Honorius vom Jahre 411 (recte 412), dessen Bestimmungen hinsichtlich der calumniösen Anklage auf den geistlichen Prozeß ausdehnt und Kaiser Justinian für denselben in diesem Sinn ein Regulativ aufstellt.“ Mínil tím *Mommsen* l. 29 Codicis Justin. De episcopali audientia (I, 4), při čemž poukazuje ke caput XX. Novelly 123, s čímž sluší ještě srovnati l. 22 Cod. Just. De Episcopis (I., 3). K témuž výsledku byl ovšem došel již *Gothofredus*.⁵⁰⁾

⁴⁸⁾ *Gothofredus-Ritter*, VI, 2, Appendix Codicis Theodosiani, str. XII; *Haenel*, *Novellae Constitutiones*, str. 471.

⁴⁹⁾ *Mommsen*, *Strafrecht* str. 292.

⁵⁰⁾ *Gothofredus-Ritter*, VI, 1, str. 90, 91; *Loening*, l. c. str. 406 nsl.

Text zákona samého nepřipouští ovšem jiného výkladu. Pravda jest, že úvodní věta v l. 41 Cod. Theod. cit.: „*clericos non nisi apud episcopos accusari convenit*“ by nevyklučovala výklad, že duchovní mohou býti žalováni pouze před biskupem, ať běží o věc jakoukoli. Vždyť by mohlo se říci, že zkráceným textováním zákonodárce chtěl pozměniti v kodexu Theodosiově, co bylo řečeno v původním znění. Že však tomu tak není, vyplývá z druhé věty textu kodexového: „*Igitur si episcopus vel presbyter diaconus . . . apud episcopos, siquidem alibi non oportet, a qualibet persona fuerint accusati*“ . . . Kdyby první věta kodexová (*clericos non nisi . . .*) měla znamenati, že duchovní mohou býti žalováni jen a jen před biskupem, pak slova „*siquidem alibi non oportet*“ vytčená v druhé větě neměla by vůbec žádného smyslu. Nutno tudíž spojití první větu s větou druhou tak, aby smysl nebyl porušen: a to stává se, máme-li za to, že l. 41 nezavedla žádných změn v dosavadní příslušnosti soudů církevních; před tyto soudy náležejí věci disciplinární, před soudy světské věci kriminální čili obecně trestní a k tomu vztahují se slova: „*siquidem alibi non oportet*“, to jest: jestliže někde jinde nepřisluší žalovánu býti.⁵¹⁾

4. L. 47 Cod. Theodos. De Episcopis (16, 2). Lex tato vznikla z konstituce císařů Theodosia a Valentiniana z r. 425, jejíž celý text se nalézá v 6. konstituci *Sirmondově*.⁵²⁾ Podáváme zde znění původní, pokud sem ovšem patří, při čemž text zákonníka Theodosiova jest jiným tiskem vyznačen; (slova vytčená v závorkách nebyla v původním textu, vyskytují se však v zákonníku): „*Privilegia ecclesiarum vel clericorum omnium, quae saeculo nostro tyrannus inviderat, prona devotione revocamus. Scilicet ut quidquid a divis principibus (constitutum est, vel quae) singuli quique antistites (pro causis ecclesiasticis) impetrarunt (sub poena sacrilegii), iugi solidata aeternitate servantur, nec cuiusquam audeat titillare praesumptio, in quo nos nobis magis praestitum confitemur.*

⁵¹⁾ Nemožný jest však *Feszlerův* překlad (l. c. str. 95) této vsunuté věty: . . . „beim Bischof, vor den allein eine solche Sache gehört“. *Feszler* cituje správně zákon, ale překládá dle jiného čtení, které nepřešlo do zákonníku. Toto různé čtení v původní konstituci uvedeno jest u *Mommsena-Meyera*, l. c. I, 2, str. 920 v poznámkách k 15. konstituci *Sirmondově*.

⁵²⁾ *Gothofredus-Ritter*, VI, 2, Appendix codicis Theodosiani str. VII; *Haenel*, *Novellae Constitutiones*, str. 456—458; *Mommsen-Meyer*, l. c. I, 2, str. 911 nsl.

Clericos etiam, quos indiscretim ad saeculares iudices debere deduci infaustus praesumptor edixerat, episcopali audientiae reservamus, his manentibus, quae circa eos sanxit antiquitas. Fas enim non est, ut divini muneris ministri temporalium potestatum subdantur arbitrio.“

Porovnáme-li oba texty, nemůže býti sporu o rozumu jejich, tím méně, přihlédneme-li k l. 46 Cod. Theod. l. c. od týchž císařů Theodosia a Valentiniana z téhož r. 425: „Privilegia praeteritarum legum ecclesiae sive clericis delata servantur.“

L. 47 neznačí vůbec nic nového, nezavádí žádné novoty v příslušnosti soudů církevních, nýbrž provádí restitutio zákonův in statum quo ante. Po smrti císaře Honoria (423) zrušil usurpator západní říše římské Joannes Tyrannus všechny výsady svědčící kléru církve křesťanské a nařídil, že světské soudy jsou příslušny *indiscretim* ve všechněch věcech týkajících se duchovních. Theodosius a Valentinian zrušili nařízení samozvancova a uvedli vše v dřívější stav: „his manentibus, quae circa eos (clericos) sanxit antiquitas“. Ježto však věta tato do textu kodexového nebyla přijata, nahrazena byla slovy jasnějšími . . . „vel quae singuli quique antistites *pro causis ecclesiasticis* impetrarant, sub poena sacrilegii iugi solidata aeternitate servantur“. Slova „*pro causis ecclesiasticis*“ scházejí v původním textu a byla dodána do textu kodexového patrně proto, by nemohla vzniknouti žádná pochybnost. Restitované soudnictví církevní se týká tedy opětně jen věcí církevních.⁵³⁾

K výkladům dosud podaným dodáváme ještě toto:

Zmínky zasluhuje konstituce císařů Theodosia II. a Valentiniana III. „Audemus quidem sermonem“ z r. 430, jejíž obvyklé summarium zní: „De accusatione episcopi, presbyteri vel diaconi, et quod obnoxios cum illis ambulantes retinere non liceat.“⁵⁴⁾

⁵³⁾ K témuž výsledku, ovšem jinou dedukcí docházejí *Gothofredus* (-*Ritter* l. c. VI, 1, str. 104, 105), *Feszler*, l. c. str. 96, 97 (ovšem odchylně co do dřívějšího rozsahu soudnictví, což souvisí s názorem *Feszlerovým* shora vytknutým); *Mommsen*, *Strafrecht* str. 294, pozn. 1.

⁵⁴⁾ *Gothofredus-Ritter* VI, 2, Appendix codicis Theodosiani, str. XIII a XIV uvádí konstituci tuto jako *dvacátou* konstituci *Sirmondovu*; *Haenel*, *Corpus legum* l. c. má konstituci tuto na str. 241. *Mommsen-Meyer* ji neuvádí; cf. l. c. I, 1 str. CCCLXXIX nsl.; k tomu *Maassen*, l. c. str. 321, 525, 570, 613, 801, 802.

*Loening*⁵⁵⁾ a *Hinschius*⁵⁶⁾ pochybují, že by konstituce vydána byla tak, jak nyní zní. Ale jisto jest, že konstituce tato nebyla přijata do kodexu Theodosiova, čímž pozbyla pak platnosti. Ale dejme tomu, že řečená konstituce v textu dosud známém byla v platnosti od r. 430 do konce r. 438, pak jest důkazem, že trestní žaloby proti duchovním u soudů světských byly možny, třeba byly stíženy složením velikých kaucí v případě žalobcova neúspěchu u soudu.

Dalším dokladem pro mínění shora zastávané jest pak *Novella*⁵⁷⁾ císaře Valentiniana III. z r. 452 „*De episcopali iudicio et de diversis negotiis*“. Rozhodná slova jsou tato: . . . „*quoniam constat episcopos (et presbyteros) forum legibus non habere nec de aliis causis secundum Arcadii et Honorii divalia constituta, quae Theodosianum corpus ostendit (= l. 1. Cod. Theodosiani (16, 11) praeter religionem posse cognoscere.*“

Že by episcopalis audientia, duchovní soudy rozhodčí, byly se vztahovaly i na „*causae criminales*“ (táž *novella* l. c.), popírají jak *Loening*,⁵⁸⁾ vykládaje *causa criminalis* jako *delictum privatum*, tak i *Mommsen*,⁵⁹⁾ maje za to, že běží o případy, kdy žalobce se zříká státního potrestání a se spokojuje trestem biskupským.

Ale § 1. téže *novelly* Valentiniana III. dotvrzuje stanovisko shora hájené tím, že *biskupům* uděluje výsadu dáti se zastoupiti prokuratory, jsou-li obžalovaní před státními soudy, a to při *actio pervasionis* (násilného uchopení se držení) et *atrocium iniuriarum*, což jinak v procesu kriminálním nebylo možné: „*Nam notum est, procurationem in criminalibus negotiis non posse concedi*“ (v téže *novelle* § 1.⁶⁰⁾ Výsada tato by ničehož neznamenal, kdyby biskupové bývali vyňati z moci státních soudů ve všech trestních věcech.

Pozdější Justinianova upravení vzájemného poměru mezi státními a církevními soudy v příčině trestního soudnictví oproti duchovním nejsou celkem v literatuře sporna (*Nov. 83, praef. § 2* z roku 539; *Nov. 123, cap. XXI. § 1* z roku 546; *cap. IV. Novelly*

⁵⁵⁾ *Loening*, l. c. str. 309, 310, zejména v poznámce 4.

⁵⁶⁾ *Hinschius*, l. c. str. 796 v poznámce 2. (ze stránky 795).

⁵⁷⁾ *Haenel*, *Novellae Constitutiones*, str. 244 nsl. *Novellae Valentiniani III. tit. XXXIV*; *Mommsen-Meyer* II, str. 142, *Nov. XXXV.*; *Feszler*, l. c. str. 98, pozn. 1; *Mommsen*, *Strafrecht*, str. 294, pozn. 2.

⁵⁸⁾ *Loening*, l. c. str. 307, pozn. 1.

⁵⁹⁾ *Mommsen*, *Strafrecht* str. 295, pozn. 2.

⁶⁰⁾ *Loening*, l. c. str. 309.

137 z r. 564).⁶¹⁾ Zde zasluhují proto zvláštní zmínky, že jsou svědectvím, že i Justinian setrval při zásadě, že přečiny obecně trestní patří před soudy státní, přečiny církevní před soudy duchovní. Kdyby názory námi nepřijaté byly pravdivy, že totiž duchovní ve věcech obecně trestních byli vyloučeni z moci soudů státních, pak by Justinianova úprava znamenala se stanoviska církevního krok nazpět oproti úpravě dřívější, pro kterýžto zpětný vývoj není však žádných dokladů.

Známo jest konečně, že právo duchovních, intercedovati v procesech trestních, nesmí se stotožňovati s příslušností církevních soudů.⁶²⁾

Stopování vývoje soudnictví církevního v říši římské končí pravidelně Justinianovým zákonodárstvím. Odtud také v naší otázce spisovatelé nejdou dále. Ani naším úmyslem není věnovati pozornost dalšímu vývoji, ježto nám pouze běželo o probrání některých otázek sporných v literatuře. Chceme poukázati jenom ještě k jedné věci, která doznává pravidelně malé pozornosti, ale která dovede doplniti, co jsme byli řekli shora. Máme na mysli zákon císaře Heraklia z r. 629, který byl znova⁶³⁾ otištěn u *Zachariae von Lingenthal*, l. c. str. 44—48. Vydavatel upozorňuje na str. 44. pozn. 1, že se zmiňují o tomto zákonu *Balsamon* v komentáři (z let 1169—1177) k t. zv. *Nomokanonu Fotiovu* (tit. IX. c. 1)⁶⁴⁾ a *Blastares (Vlastar)* v *Syntagma* z r. 1335 (lit. Δ cap. VII. (IX.)),⁶⁵⁾ což pak převzal *Bonefidius*⁶⁶⁾ z *Balsamona*. Z novějších spisovatelův obrací pozornost k řečenému zákonu Milaš.⁶⁷⁾

⁶¹⁾ *Pfannmüller*, l. c. str. 80 nsl.

⁶²⁾ *Loening*, l. c. str. 310 nsl.; *Mommsen*, *Strafrecht* str. 296.

⁶³⁾ Zákon tento otištěn jest řecky s latinským překladem u *Leunclavia*, *Jus graeco-romanum tam canonicum quam civile* (Francofurti 1596) I, str. 73—77 a u *Voelli a Justelli*, *Bibliotheca iuris canonici veteris* (Lutetiae Parisiorum 1661) II, str. 1361—1365.

⁶⁴⁾ K tomu srovn.: *Rhallis a Pottis*, *Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων*, I. svazek (v Athénách r. 1852), obsahující řečený *Nomokanon* se scholiemi *Balsamonovými*, str. 165, 171.

⁶⁵⁾ K tomu srovn. *Matthaei Monachi sive Blastaris Syntagma alphabeticum* u *Migne*, *Patrologiae series graeca posterior*, tom. 144, r. 1865, str. 1234.

⁶⁶⁾ K tomu srovn. *Τοῦ ἀνατολικοῦ νομίμου βιβλίου γ*. *Juris orientalis libri III ab Enimundo Bonefidio*, 1573. Kniha první, str. 2 řeckého textu pod γ; str. 2. latinského textu.

⁶⁷⁾ L. c. str. 466.

Císař Heraklius oprávnňuje konstantinopolského patriarchu a jeho delegáty, tudíž biskupy, aby sami vyšetřovali zločiny osob duchovních a by po případě kanonicky je odsoudily, jest-li provinění jejich jasně dokázáno; má-li však duchovní soudce za to, že zločin má býti ostřeji potrestán, nechť církevně sesadí provinilce a vydá ho světskému soudu ku potrestání stanovenému zákony světskými (u Zachariae von Lingenthal, str. 47, 48 pod é).

Epanagoge císařů Basilia, Lva a Alexandra z let 879—886 t. j. nové vydání sbírky: „Ὁ πρόχειρος νόμος“ (císaře Basilia a jeho synů Konstantina a Lva z let 870—879 ⁶⁸) uznává pak (tit. XI., c. 11 a 14) biskupský soud za příslušný pro všechny delikty duchovních, při čemž jen velezrada (ἔγκλημα καθοσιώσεως) se vyjímá. ⁶⁹)

Z tohoto malého dodatku jest patrné, že ani pozdější zákonodárství na Východě neuznalo úplné exemce duchovních z pravomoci státních soudů trestních.

Jsme si dobře vědomi, že jsme neodstranili svými poznámkami starý spor o dosah privilegia fori criminalis v říši římské. Ale spory literární se odklidí časem opětným jich prozkoumáním.

Úvod do práva kinematografu.

Píše JUDr. Jan Heller.

(Dokončení.)

Přes to tento nález druhé stolice doznal silného odporu pro svoje alespoň v první části nesprávné odůvodnění, v němž praveno, „že dílo dramatické, jehož podstata jest dokonalost stylu a rozbor psychologický, nemohlo býti paděláno kinematografickou projekcí, ježto tato jest němá“ (!) Odůvodnění to jest ovšem nesprávné — neboť na konkrétním případě dokázáno, že i pantomima byla padělána kinematografem — ač již původně nemá slov a tudíž při ní nemůže býti ani řeči o dokonalosti stylu.

⁶⁸) Milaš-Pešić, 1. c. str. 128.

⁶⁹) Milaš-Pešić, 1. c. str. 466. K tomu srovn. Zachariae a Lingenthal, Collectio librorum iuris graeco-romani ineditorum. Ecloga Leonis et Constantini; Epanagoge Basilii, Leonis et Alexandri. Lipsiae 1852, str. 89 a 90.